

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

687

VITENDO VYA KUJIFUNZA HAIBA NA MICHEZO

Muda: Saa 3.

MAJIBU

14 Novemba 2002 mchana

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A** na **B** zenye jumla ya maswali **kumi na sita (16)**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **manne (4)** kutoka katika sehemu **B**.
3. Sehemu A ina alama **arobaini (40)** na sehemu B ina alama **sitini (60)**
4. Simu za mkononi na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** katika chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

maktaba.tetea.org

SEHEMU A (Alama 40)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Eleza maana ya michezo ya kuigiza kama inavyotumika katika somo la Vitendo vya Kujifunza Haiba na Michezo.

Michezo ya kuigiza ni shughuli ambapo watoto wanachukua nafasi ya wahusika au hali fulani ili kuelewa matukio, hisia, na tabia. Katika somo la Vitendo vya Kujifunza Haiba na Michezo, inatumika kuwasaidia watoto kuelewa hadithi, kujifunza maadili, na kuonyesha hisia zao kwa njia ya vitendo.

2. Fafanua hoja nne zinazoeleza umuhimu wa michezo ya kuigiza katika kujenga ujasiri wa watoto.

Michezo ya kuigiza hutoa nafasi kwa watoto kuzungumza hadharani, jambo linaloongeza ujasiri na kuondoa woga.

Kupitia kuigiza, watoto hufundishwa kushughulikia hali za kushindwa au kufanya makosa, jambo linalojenga kujiamini.

Michezo ya kuigiza huongeza ushirikiano na mawasiliano, kwani watoto wanashirikiana na wenzao kwa heshima na kwa furaha.

Watoto hujifunza kujieleza kwa wazi, kueleza mawazo na hisia zao, jambo linaloongeza ujasiri wa kuzungumza mbele ya wengine.

3. Eleza sifa nne za michezo mizuri inayofaa kutumika kufundishia watoto wa Elimu ya Awali.

Michezo mizuri ni salama, kwani haina hatari kwa watoto na vifaa vyake vinakidhi mahitaji ya umri wao.

Inachangamsha akili na hisia za mtoto, ikimsaidia kujifunza kwa furaha na kwa njia ya vitendo.

Ina ushirikiano wa kikundi, kwa kuwa inahimiza watoto kushirikiana na kujenga uhusiano mzuri.

Inafaa kwa maendeleo ya mwili, ikiwemo nguvu, usawa, na ustadi wa mikono na miguu.

4. Toa hoja nne zinazoeleza umuhimu wa kutumia vifaa vinavyopatikana katika mazingira ya shule kufundishia michezo.

Vifaa vilivyo karibu vinawezekana kwa urahisi, hivyo mwalimu haohitaji gharama kubwa.

Vinasaidia watoto kutumia ubunifu wao, kwani wanaweza kuunda michezo au vifaa vipya kutoka kwa kile kilicho karibu.

Vinachangia kudumisha usalama wa watoto, kwa kuwa ni vifaa vinavyoeleweka na vinavyokidhi umri wao.

Vinasaidia watoto kuthamini rasilimali za asili na mazingira yao, jambo linalowafundisha kuhifadhi mali za shule.

5. Eleza hoja nne zinazoeleza nafasi ya mwalimu katika kudhibiti tabia zisizofaa wakati wa michezo.

Mwalimu anapaswa kutoa maelekezo ya wazi na kueleweka kabla ya kuanza mchezo.

Anapaswa kuangalia na kusimamia usalama wa watoto wakati wote wa michezo.

Mwalimu anahitaji kuingilia pale ambapo tabia zisizo za heshima au zisizo salama zinatokea.

Anapaswa kuhamasisha ushirikiano na tabia njema, akitumia pongezi na mifano chanya kwa watoto.

6. Fafanua hatua nne ambazo mwalimu anapaswa kufuata katika kupanga na kuendesha mchezo wa ndani ya darasa.

Kwanza, mwalimu anatakiwa kuchagua mchezo unaofaa umri na nafasi ya darasa.

Pili, mwalimu anatakiwa kueleza sheria na masharti ya mchezo kwa uwazi.

Tatu, mwalimu anatakiwa kuhakikisha mazingira yamepangwa salama, kuepuka majeraha au vitu vinavyoweza kuharibu michezo.

Nne, mwalimu anapaswa kusimamia mchezo, kutoa mwongozo, na kushirikiana na watoto kuhakikisha ushirikiano na nidhamu.

7. Kwa kutumia hoja nne, eleza umuhimu wa kutoa zawadi kwa watoto baada ya michezo.

Zawadi hutoa motisha kwa watoto kushiriki kwa bidii na kwa furaha.

Huchangia kujenga imani na uhusiano mzuri kati ya mwalimu na mtoto.

Zawadi husaidia kuthibitisha na kuenzi juhudi na maendeleo ya mtoto.

Hutoa fursa ya watoto kujifunza umuhimu wa pongezi na kutambua juhudi zao na za wenzake.

8. Eleza hoja nne zinazoonesha uhusiano kati ya michezo na ujifunzaji wa lugha kwa watoto.

Kupitia michezo, watoto hujifunza maneno mapya wanapokuwa wakigawa majukumu au kueleza hadithi.

Michezo ya kuigiza inachochea mazungumzo kati ya watoto, hivyo kuimarisha uelewa wa lugha.

Watoto hufundishwa kufuata maagizo kwa maneno, jambo linaloboreshwa uwezo wa kusoma na kuelewa.

Michezo huongeza ujasiri wa watoto kuzungumza hadharani, jambo linalosaidia kukuza ujuzi wa lugha.

9. Fafanua mambo manne yanayoweza kuathiri nidhamu ya watoto wakati wa michezo ya kikundi.

Kutokuelewa sheria na masharti ya mchezo kunaweza kusababisha vurugu na migongano.

Wigo mkubwa wa ushindani unaweza kusababisha chuki, wivu, au tabia zisizo za heshima.

Kukosa ushirikiano au kushirikiana kwa kikundi kunasababisha kushindwa kufanikisha lengo la mchezo.

Ukosefu wa usimamizi au mwongozo wa mwalimu unaweza kupelekea vurugu na tabia zisizo za nidhamu.

10. Eleza hoja nne zinazoeleza umuhimu wa ushirikiano kati ya walimu wakati wa kufundisha michezo.

Ushirikiano husaidia kupanga michezo ya pamoja yenye lengo la kielimu na kijamii.

Huwezesha mwalimu kupata mawazo na mbinu mpya za kufundisha michezo kwa ufanisi zaidi.

Ushirikiano unasaidia kuhakikisha usalama wa watoto na kufuata kanuni wakati wa michezo.

Huchangia usawa kati ya walimu na kuunda mfumo wa kufundishana unaojumuisha na wenye mafanikio.

SEHEMU B (Alama 60)

Jibu maswali manne (4) kutoka sehemu hii.

11. Kwa kutumia hoja tano, eleza jinsi michezo inavyoweza kusaidia katika kudhibiti tabia mbaya kwa watoto.

Michezo hutoa njia ya kutolewa kwa nguvu na hasira za watoto kwa njia salama, hivyo kupunguza vurugu au tabia zisizo za heshima.

Kupitia michezo ya kikundi, watoto hujifunza kushirikiana, kusubiri nafasi yao, na kuheshimu wenzao, jambo linalodhibiti tabia za kujitofautisha.

Michezo ya kuigiza au ya mashindano yenye mwongozo wa mwalimu hufundisha watoto kushirikiana bila kuathiri wengine, hivyo kudhibiti hasira au uhasama.

Zana na sheria za michezo hufundisha watoto nidhamu, kwa mfano kufuata maelekezo, kujibu mwalimu, na kuheshimu mpangilio.

Michezo pia husaidia watoto kuelewa matokeo ya tabia zao, jambo linalosaidia kujenga uelewa wa sheria na adabu.

12. Fafanua hoja tano zinazoeleza umuhimu wa mwalimu kutathmini mwenendo wa watoto baada ya michezo.

Kutathmini mwenendo wa watoto husaidia mwalimu kuona maendeleo ya kijamii na maadili ya watoto.

Inamruhusu mwalimu kubaini changamoto za nidhamu au uelewa wa watoto na kupanga hatua za kurekebisha.

Inasaidia mwalimu kubaini vipaji na uwezo maalum wa kila mtoto ili kumsaidia kwa njia inayofaa.

Inasaidia katika kuboresha mpangilio na mbinu za michezo zinazofaa mahitaji ya watoto.

Inasaidia mwalimu kuandaa ripoti ya maendeleo ya kila mtoto kwa uwazi na uwajibikaji.

13. Kwa hoja tano, eleza jinsi michezo inavyoweza kuimarisha ushirikiano kati ya shule na jamii.

Michezo ya kikundi huweza kuhusisha wazazi na jamii kwa kushirikiana katika mashindano au maonyesho ya shule.

Watoto wanaposhirikiana na familia yao katika michezo, wanajifunza maadili na mawasiliano ya kijamii yanayokidhi muktadha wa jamii.

Michezo huongeza uelewa wa wazazi kuhusu maendeleo ya watoto na umuhimu wa elimu ya awali.

Shule inaweza kutumia michezo kama jukwaa la kuanzisha miradi ya kijamii na utamaduni, ikichangia ujumuishaji wa jamii.

Ushirikiano huu husaidia katika kuhakikisha rasilimali zinazotumika katika michezo zinapatikana kwa watoto na shule.

14. Jadili hoja tano zinazoeleza uhusiano kati ya michezo na maendeleo ya kisaikolojia kwa watoto.

Michezo husaidia watoto kujifunza kudhibiti hisia zao, hivyo kukuza ustawi wa akili.

Inasaidia kuimarisha kujiamini na kujithamini kwa watoto.

Michezo ya kikundi hujenga uelewa wa kijamii, kushirikiana, na kuendeleza hisia za huruma na mshikamano.

Michezo huchochea ubunifu na fikra chanya, jambo linalosaidia utambuzi wa kisaikolojia.

Inasaidia kupunguza msongo wa mawazo na hofu, ikichangia afya bora ya akili na hisia.

15. Kwa hoja tano, eleza jinsi mwalimu anavyoweza kuhakikisha usalama wa watoto wakati wa michezo ya nje.

Kwanza, mwalimu anatakiwa kuangalia eneo la michezo kuhakikisha halina hatari kama mawe, mifereji, au vitu vyenye ncha kali.

Pili, mwalimu anatakiwa kutoa maelekezo wazi kwa watoto kuhusu sheria na kanuni za usalama.

Tatu, mwalimu anapaswa kusimamia kwa karibu wakati wote wa michezo, kuingilia pale inapohitajika.

Nne, kuhakikisha watoto wanavaa mavazi na viatu vinavyofaa ili kuepuka jeraha.

Tano, kuandaa vifaa vya kwanza vya msaada na kuhakikisha kuna mpango wa dharura kwa ajali ndogo au kubwa.

16. Eleza hoja tano zinazoeleza umuhimu wa michezo katika kukuza nidhamu ya kujiheshimu kwa watoto.

Michezo hufundisha watoto kusubiri nafasi zao na kuheshimu wengine, jambo linaloimarisha nidhamu.

Kupitia kushirikiana, watoto hujifunza kufuata kanuni na masharti, jambo linalosaidia kujiheshimu.

Michezo ya kikundi hutoa fursa ya kujifunza kushirikiana bila kubaguana, hivyo kukuza heshima kwa wenzao.

Watoto hujifunza kudhibiti hasira na hisia zao, jambo linalosaidia kujiendesha kwa nidhamu.

Michezo hufundisha watoto kuthamini juhudi na mafanikio yao wenyewe na ya wenzake, ikichangia heshima ya kibinafsi.